

CESTA ZA TAJEMSTVÍM
NEJRYCHLEJŠÍCH LIDÍ PLANETY

BĚHÁNÍ S KEŇANY

Adharanand Finn

MLADÁ FRONTA

Copyright © Adharanand Finn, 2012

Translation © Jiří Balek, 2012

BĚHÁNÍ S KEŇANY

Cesta za tajemstvím
nejrychlejších lidí planety

Adharanand Finn

MLADÁ FRONTA

*Mým spolupracovníkům
Mariettě, Lile, Umě a Ossianovi.*

Když vás hledá něco dokonalého, má to velkou sílu.

– *Prem Rawat*

PROLOG

Nejprve slyším, jak někomu začal pípat budík. V polospánku jsem na to čekal. V mělké netrpělivé dřímotě pod tenkou přikrývkou se zeleně natištěným jménem hotelu. BOMEN. Díky světlu z chodby je v pokoji trochu vidět. Holé stěny. V tomto světle tmavě růžové, ale ve dne jedovatě ostře broskvové. Na drátu nade mnou visí pod stropem úsporná žárovka.

Zvoní telefon. Godfrey, který leží na druhé posteli kousek ode mě, ho okamžitě zvedá, jako by ho držel v ruce a na hovor čekal. Chvilí mluví klidnou, bdělou kalendžijštinou, pak zavěsí.

„Chris,“ řekne do pološera. Ví, že nespím. „Znáš Chrise. Chce zajít dolů na snídani.“

Na nočním stolku mi začíná bzučet budík. Natáhnu se a vypnu ho. Jsou čtyři hodiny ráno. Čas vstávat.

Hotelem se ozývá cinkání talířů a pánví, je plný lidí, kteří si spolu povídají. Někteří hosté se určitě otáčejí v postelích, dívají se na hodinky a diví se, co se děje. Jdu chodbou. Na jednom konci se lesknou palmové listy. Na vrcholku schodiště potkávám Beatrice. Stojí ve stínu a neví, jestli má sejít dolů. Usměje se a její bílé zuby září proti černé kůži.

„Pojďme,“ říkám.

Beze slova mě následuje.

Číšníci v jídelně jsou připraveni. Z postelí je vyhnali uprostřed noci a navlékli je do uniforem. Nevypadají dvakrát nadšeně.

„Čaj? Kávu?“ ptá se vrchní číšník v červené vestě a drží táč s konvicemi a šálky. Oba zavrtíme hlavami. Sedám si ke stolu a Beatrice naproti mně. Ulice venku je tichá. Podívám se na Beatrice.

„Připravena?“ ptám se.

Usměje se. „Zvládnou to,“ přikývne.

Do jídelny přicházejí Japet a Shadrak. Dva mladíci ve věku něco málo přes dvacet let. Ani jeden ještě nebyl tak daleko od domova. Japet se

vzrušeně zubí, zatímco Shadrak se neustále tváří, jako by právě zahlédl něco šokujícího a neuvěřitelného, a má vytřeštěné oči. Ke stolu přichází vrchní číšník s tácem.

„Čaj? Kávu?“

„Šaj,“ odpovídá Shadrak tak tiše, že to musí dvakrát zopakovat, než mu číšník porozumí. Japet jen přikývne. Číšník má radost a nalévá jim.

„Cítíte se připraveni?“ ptám se. Shadrak se na mě nechápavě podívá, jako bych se ho zeptal, jestli byl někdy zamilovaný.

„Jsme připraveni, ano,“ přitaká Japet s úsměvem. Jiný číšník nám přináší mísu ovoce. Shadrak nervózně nabere vidličkou kousek melounu a nabídne ho Beatrice. Další číšník před každého položí talíř s chlebem a smaženými vejci.

„Dělej si, co chceš,“ nabádal mě včera večer Godfrey, „jen si k snídani nedávej vajíčka.“ Rozhlédnu se po ostatních.

„Máte před závodem rádi vejce?“ ptám se jich. Jenže už se cpou. Rozhodl jsem se nekalit vodu, ale svou porci nechávám nedotčenou. Dva krajíce chleba s máslem mi stačí. Rychle dojídám a vracím se nahoru na pokoj.

Měl jsem v plánu si po snídani ještě lehnout, ale jsem příliš rozrušený, proto si zabalím věci a sednu si na postel. Noha mi připadá v pořádku. Abych se ujistil, drbu se na ní a palcem tlačím na místo na chodidle, kde jsem měl zranění. Vyndávám lahev Mentholu Plus, mazání z lékárny v Itenu. Vetřu si ho do chodidla, natáhnu si ponožky a znovu se posadím na postel. Pomalu, zhluboka dýchám. Za hodinu je čas vyrazit.

Svítání vrhá na parkoviště slabé světlo. Všichni stojíme u minibusu a čekáme na Godfreye. Když jsem odcházel, právě se v koupelně česal. Má vlasy zastřižené nakrátko jako příslušník námořní pěchoty, přesto si je každý den ráno pět minut pročešává. Ostatní tiše a trpělivě postávají. Nakonec se ukáže.

„Promiňte, lidi,“ říká a otvírá dveře minibusu. Nejmladší členové týmu, tedy Japet, Shadrak a Beatrice, nasedají na sedadlo úplně vzadu. Chris, Paul a Phillip, všichni zkušené běžci, zabírají prostřední. A jako jediný *mzungu*, tedy běloch, mám tu čest usednout na sedadlo spolujezdce vedle Godfreye, našeho řidiče a kouče.

Kodrcáme se z parkoviště po nezpevněné cestě až na hlavní, asfaltovanou silnici. Kolem chodí lidé, pohánějí stáda koz, na ramenou nosí velké pytle. U krajnice zastavují přeplněné minibusy *matatu* a dovnitř se cpou další lidé. Den je v plném proudu.

V našem vozidle všichni mlčí. Godfrey se snaží naladit rádio, ale dobře ví, že nefunguje. Řídí po rovné silnici, zvedající se na okraji savany, která se po jedné straně táhne do nekonečna. Na druhé straně stojí provizorní domky s políčky kukuřice a telefonní budky s barevnými reklamami telekomunikačních společností.

Přibližně za dvacet minut se dostáváme k hlavní bráně do Lewy, přírodní rezervace o rozloze dvaadvaceti tisíc hektarů, která se rozkládá přibližně 270 kilometrů severně od Nairobi. Před bránou stojí dlouhá řada aut s náhonem na všechna čtyři kola. Podél silnice chodí lidé. Řadíme se do fronty. Savana se tu táhne po obou stranách. Tohle je klasická africká krajina. Suché travnaté pláně s tu či onde rostoucími ostnatými akáciemi.

Vzadu v autě najednou zavládne vzrušení a všichni ukazují oknem ven.

„Co se děje?“ ptám se.

„Podívej,“ vybídne mě Godfrey a ukáže stranou, kde jako nehybná socha jen několik metrů od nás stojí slon.

„Je živý?“ ptá se Philip a naklání se mi přes rameno, aby lépe viděl.

Popojíždíme v oblacích prachu za ostatními auty. Slon všem v minibusu zlepšil náladu. Godfrey začíná se svými povzbuzujícími řečmi.

„Fajn, lidi. Jsme tady. Víím, že v tomhle autě máme vítěze. Dlouho jste trénovali, teď je čas běžet. Nezapomeňte, že tu jde o maraton. Na začátku nesmíte moc spěchat. Ale držte se blízko těch vpředu. Vííte, že to dokážete.“

Zastavuje. Ačkoli ještě není ani šest ráno, za šňůrou postávají stovky lidí, které se snaží odtlačit ochranka. Běžci v krátkých a tílkách se startovními čísly přišpendlenými na hrudi proudí podél cesty ke startu. Než se rozkoukám, jsou ostatní z minibusu pryč.

„Šli rovnou na start,“ vysvětluje Godfrey. „Jdi taky, sejďeme se tam.“ Už je poměrně teplo, proto si svlékám běžeckou soupravu a házím ji do minibusu. Pod ní mám své žluté tričko s přišpendleným číslem 22. Na zádech se skví nápis „Iten Town Harriers“.

Na startu se mačká přes tisíc běžců. Mezi nimi zahlédnu skupinku žlutých tílek, zbytek svého týmu. Našli mou manželku Mariettu a dvouletého syna Ossiana. Čeká na mě, aby mohla pořídit skupinovou fotku.

Mačkáme se k sobě. Godfrey na fotce nechce být, ale přitáhneme si ho. Bez něho bychom to nedokázali. Stojí vzadu a obličej má ukrytý ve stínu klobouku.

„Dobrá, díky,“ říká Marietta a propouští nás. „Hodně štěstí.“ S tím se stavíme do řady. Potřásáme si rukama, ale už si nemusíme nic říkat. Jsme tady. Po měsících tréninku stojíme na startovní čáře. Před námi se táhnou divoké pláně Afriky. Čekáme. Klidně. Nad hlavami se nám vznášejí vrtulníky. Muž s mikrofonom to neřekne, ale musíme počkat, až se odtrati vzdálí několik lvů. Vrtulníky nalétávají nízko nad ně a pokoušejí se je odehnat. Připadá nám, že už tu stojíme hodně dlouho. Protahuju si ruce. Šestadvacet mil. Dvačtyřicet kilometrů. Ale to jsou jen čísla. Pěkně krok za krokem. Nádech za nádechem. Z trávy stoupá ranní horko. Po straně mi mávají mé rozesmáté děti. A pak začínáme odpočítávat. Pět. Cítím, jak mě dech naplňuje životem. Čtyři. Lidé svírají své hodinky a přikrčí se. Tři. Dva. Je to tady. Jedna. Start.

KAPITOLA 1

V duchu jsem Keňan.

— REKLAMNÍ SLOGAN NIKE Z 80. LET.

Probíháme vysokou, rozvlněnou trávou. Závodíme, kdo bude první na rohu. Jsem úplně vpředu, pohání mě dusot nohou všude kolem a rychlý dech mých spolužáků. Za fotbalovou bránou zahýbáme za nízkou zídku na konci hřiště. Najednou mi přijde, že je větší ticho. Rozhlédnu se. Těsně za mnou běží jeden chlapec, ale všichni ostatní odpadli. Vpředu vidím vlající pásku označující další zatáčku. Běžím dál, v plicích cítím chladný vzduch, vysoko nad hlavou mi šumí listí topolů.

Vyběhneme ze školních pozemků a utíkáme po štěrkové cestě, kam normálně nesmíme. Slyším jen, jak mi štěrk křupe pod nohama. Proběhnu kolem staříka s jízdním kolem, který ustoupí stranou. Držím se u pásky a po příkrém svahu sbíhám zpátky na školní hřiště, k cíli. Dostávám se tam o hodně dřív než všichni ostatní, takže stojím a dívám se, jak jeden po druhém dobíhají a padají za cílovou čarou. Pozoruju, jak se převracejí na záda nebo klečí a mají zarudlé obličeje. Cítím zvláštní radost. Je to má první hodina tělocviku v nové škole a všechny nás poslali na přespolní běh. Nikdy předtím jsem nezkoušel uběhnout více než délku fotbalového hřiště, proto mě překvapilo, jak lehké mi to připadalo.

„Ani se nezadýchal,“ diví se učitel a dává mě ostatním za příklad. Poučí mě, že abych nevychladl, musím si schovat dlaně do podpaží. Dobíhají poslední děti.

* * *

O několik let později překonávám na sportovních hrách rekord školy na 800 metrů, ačkoli se mě parta dalších kluků snaží zdržovat. Za pět minut

běžím patnáctistovku a také vyhrávám. Otec, který vycítil, že mám talent, navrhne, abych se přihlásil do některého místního běžeckého oddílu, a v telefonním seznamu najde číslo. Slyším, jak s kýmisi telefonuje a ptá se na cestu. Od toho okamžiku je všechno jasné: bude ze mě běžec.

Celé to začne poměrně nepříjemně jednoho večera o několik týdnů později. Obléknu si šortky a bundu a přes most mířím z našeho předměstí Northamptonu k nedalekému nákupnímu centru. Areál je kromě několika pozdních nakupujících z obrovského supermarketu Tesco opuštěný. Po eskalátoru sjíždím na parkoviště a přecházím ulici k neoznačenému prašnému oválu, kde se schází členové běžeckého oddílu Northampton Phoenix. Večer je chladný a všichni běžci jsou namačkaní v malém vchodu v boku velké zdi z červených cihel. Stěny chodby uvnitř jsou vymalované krvavě červenou barvou a postříkané obscénním graffiti. Na konci chodby jsou šatny, odkud jsou slyšet tekoucí sprchy a mužské hlasy. Paní u stolečku se mě ptá na jméno.

Místo na ovál, jak jsem si představoval, mě odvedou se skupinkou dalších přibližně dvanáctiletých dětí zpátky přes ulici k vykládací rampě obchodáku. Rampa je dlouhá, schovaná pod střechou a po jedné straně má řadu zavřených vrat. Na asfaltu jsou vidět skvrny od motorového oleje. Muž v legínách a běžecké bundě nás nechává běhat od jednoho konce na druhý. Pokaždé se musíme dotknout kraje. Mezi jednotlivými sprinty děláme kliky nebo skáče panáka. V jednom okamžiku ležím na asfaltu, chystám se začít sed-lehy a napadá mě, jestli tu snad nejsem špatně. Tohle přece není běhání. Představoval jsem si štíhlé sportovce kroužící po oválu. Táta se asi spletl a zavolał do špatného oddílu.

Jsem si natolik jistý, že to není běžecký oddíl, že se znovu vrátím až po roce. Ptají se mě, jestli chci trénovat v „tunelu“, což podle mě znamená nakládací rampu obchodního centra, nebo raději vyrazit na dlouhý běh. Volím dlouhý běh a posílají mě ke skupině asi čtyřiceti lidí. Tohle už se běhu podobá více. Když vyrazíme po šterkových cestách proplétajících se mezi obecními domy východního Northamptonu, poprvé si uvědomuju, jaké to je běžet uprostřed skupiny. Rovnoměrný dusot nohou, stromy, domy, jezírka, lidé ustupující stranou, aby nám uvolnili cestu. Ačkoli jsou ostatní běžci většinou starší a neustále se popichují, když běžím v jejich středu, připadá mi, že k nim patřím.

Dalších šest let jsem vášnivým členem oddílu, většinu víkendů běhám závody na dráze nebo přespolní běhy a trénuju nejméně dvakrát týdně. Roky, kdy se formují mé názory, trávím běháním. Trénuju i v době, kdy si nechávám narůst dlouhé vlasy a začnu hrát na kytaru v kapele. Ostatní běžci mi dají přezdívku Bono. Jednou večer, to mi je přibližně osmnáct, mívám skupinku svých spolužáků vracejících se z hospody. Jsme právě v poslední míli dlouhé trasy a běžíme naplno. Spolužáci na mě civí s otevřenými ústy. Jak mizím v dálce, jeden na mě nechápavě křikne: „Co to děláš?“

* * *

O keňských běžcích jsem se dozvěděl poprvé někdy v polovině osmdesátých let, přibližně v době, kdy jsem se stal členem běžeckého oddílu. Jako by se najednou ve velkém počtu objevili v běžeckém světě, jemuž v mých očích dominovali britský Steve Cram a Maročan Said Aouita. Těmta dvěma velkým rivalům jsem vždy fandil. Cramovi s jeho majestátným vysokým krokem i menšímu Aouitovi, který dělal při běhu grimasy a zvláště pohyboval rameny. Byl vynikající na všech tratích od krátké, rychlé osmistovky po deset kilometrů, dokonale však zvládal také překážkový běh na tři kilometry s vodním příkopem.

Ale na olympiádě v roce 1988 v Soulu už Keňané s jedinou výjimkou vítězí ve všech závodech na středních a dlouhých tratích. Největší dojem na mě dělá to, jak běhají. Selský rozum říká, že nejlepší metoda běhu, především na delší vzdálenosti, je udržovat rovnoměrné tempo. Většina závodů se takto také běhá. Keňané nicméně mají podivnější způsob. Neustále se cpou dopředu, ale pak nečekaně zpomalí, nebo s výstřelem startéra vyrazí šíleným tempem vpřed. Přímo miluju, jak to mate televizní komentátoři, kteří neustále předpovídají, že keňskému běžci brzy dojdou síly, jenže ten vzápětí ještě zrychlí.

Vzpomínám si, jak jednoho teplého srpnového večera v roce 1993 v našem obýváku v Northamptonu sleduju finále běhu na 5000 metrů na mistrovství světa. Máma přichází a odchází a nutí mě, abych šel ven na zahradu. Je krásný večer, ale jsem přilepený k televizi. Favoritem závodu je olympijský vítěz Khalid Skah z Maroka, televizní kamery nicméně

bedlivě sledují i mladého Etiopana Haileho Gebrselassieho, který o rok dříve zvítězil na juniorském šampionátu v bězích na 5000 metrů a na 10 000 metrů. Sportovci stojí na startovní čáře vedle sebe a ohlížejí se ke kameře. Když hlasatel oznamuje jejich jména, nervózně se usmívají a zamávají publiku.

Závod se rozbíhá ve vražedném tempu a na čele se postupně střídá několik afrických běžců. Skah, který dokázal Keňany v minulosti mnohokrát porazit, sleduje každý pohyb a neustále se drží těsně za vedoucím běžcem. Jediný britský účastník závodu Rob Denmark brzy zaostává daleko vzadu.

Když do cíle zbývá sedm kol, je komentátor BBC Brendan Foster celý napjatý. „Díváme se na brutální závod,“ hlásí. Jako na znamení vyrazí vpřed mladý Keňan Ismael Kirui a během jednoho kola získá před ostatními náskok dobrých padesát metrů. Foster prohlašuje, že Keňan nasadil sebevražedné tempo. „Je mu teprve osmnáct a nemá zkušenosti z mezinárodních závodů. Myslím, že to poněkud přepálil.“ Fascinovaně sedím a ječím na televizor, když režisér na okamžik přepne na závod v hodu oštěpem. Když se vrátí záběry na dráhu, Kirui stále vede. Kolo za kolem se za ním žene Skah a trojice Etiopanů, ale nedaří se jim náskok zkracovat. Kamera se zaměřuje na Kiruiovy oči. Dívají se přímo dopředu a je v nich výraz divokého zvířete. Ještě zvyšuje tempo. „Opravdu divoký závod,“ komentuje Foster.

Za zvuku zvonu vbíhá Kirui do posledního kola, stále na čele. Sprintuje jako o život, ale trojice Etiopanů jako by náhle dostala křídla a mezeru zkracuje. Sto metrů před cílem se Kirui ohlédne přes rameno a vidí, jak se k němu blíží Gebrselassie. Na zlomek vteřiny jako by se svět zastavil. Jako by se schylovalo k vraždě. Překvapený zoufalý Kirui otáčí hlavu zpátky a dál žene vyčerpané tělo. Unavené nohy dokáže přimět ke sprintu k cíli, kterým proběhne necelou půl vteřinu před Gebrselassiem. Zvládl to. Zvítězil. Zničený a zmatený vyrazí na kolo pro vítěze, nad hlavu zvedá keňskou vlajku.

Večer mířím na dráhu trénovat se svým běžeckým oddílem. Zkousím běžet jako Kirui, dívám se přímo před sebe a už od startu utíkám, co mi stačí síly. Je to jeden z nejlepších tréninků, jaké jsem kdy absolvoval. Když přepálíte začátek, obvykle si děláte starosti, co se s vámi později stane.

Celým tělem vnímáte očekávanou bolest, která má přijít. Většinou vás to zpomalí. Říká se tomu držet vlastní tempo. Ale tehdy večer mi na tom vůbec nezáleželo. Chci se těchto obav zbavit a běžat bez zábran jako Keňan.

* * *

Nakonec se ukáže, že ten večer, kdy se s vytřeštěnýma očima pokouším běžat po dráze jako Ismael Kirui, je jeden z posledních tréninků s mým běžeckým oddílem. O necelý měsíc později si naložím do auta rodičů své věci a odjedu do Liverpoolu studovat na univerzitě. Ačkoli se i tam přihlásím do běžeckého klubu, ve víru vysokoškolského života se na běhání brzy přestávám soustředit. Jako většina ostatních studentů se ocitám v novém světě, kde je možné skoro všechno. Běhání jako by patřilo do minulého života. Přesto jsem na něj nikdy úplně nezapomněl.

Rozsah, v němž mé běhání odumíralo, ukazují mé výkony na britské univerziádě v přespolním běhu v onom roce. Koná se den po spontánním pozdně večerním výletu se třemi kamarády do Walesu. Časně ráno se vpotácím do autobusu do Durhamu, kde se závod koná, a dokážu myslet jen na spánek. Je zázrak, že se vůbec dostanu na místo. V Durhamu je chladno a větrno. Zavážu si tenisky a pouštím se do známé rutiny protahování a zahřívání se. Jakmile však závod odstartuje, nohy se mi zaboří do hlubokého bahna a vzdávají se bez boje. Jen vyklusávám a nedokážu se přimět k žádnému rychlejšímu pohybu. Skončím na 208. místě. Můj dobrý kamarád a soupeř z dob, kdy jsem běhal v Northamptonu, Ciaran Maguire, doběhne druhý. Před pár roky mi na okresním přeboru v přespolním běhu celý závod dýchal na krk a o vítězství mě připravil až těsně před cílem. Najednou se mezi nás vtěsná skoro 300 lidí. Potkávám ho po závodě. „Stačí, když budeš rok pořádně trénovat,“ uklidňuje mě. Přikývnu, ale hluboko uvnitř vím, že je to silně nepravděpodobné.

Postupem let se setkávám s dalšími jako já. S bývalými běžci, kteří čas od času opráší staré tenisky a začnou kroužit kolem místního parku v marné naději, že si připomenou, jaký je to pocit. Hlásíme se na lokální maratony nebo závody na deset kilometrů a jsme odhodláni vrátit se do formy. Jenže pokaždé nám v tom něco zabrání – život, zranění, nedostatek odhodlání – a trénovat přestaneme. Jiskřičky v nás však nehasnou.

Odmítáme vyhodit své staré zablácené kecky do popelnice. Víme, že by se nám ještě mohly hodit, že se touha běhat opět vrátí.

Po narození dětí je ještě těžší najít si čas na trénink, přinejmenším do doby, než se mi podaří sehnat práci na volné noze. Píšu zprávy o závodech pro časopis *Runner's World*. Ačkoli mi moc neplatí, běhání mi najednou nepřipadá jako taková ztráta času. Už nejde jen o to, že bych se snad pokoušel dělat něco pro sebe a přitom usiloval o návrat do dětství, jež bylo plné nadšení. Už je to práce.

Při plnění úkolů pro *Runner's World* začínám během dalších dvou let více trénovat, jenže s malými dětmi je přeci jen těžké vyrazit ven častěji než dvakrát týdně. Sejdu ze schodů z pracovny a nacházím Mariettu s malým Ossianem pověšeným na jejím boku, jak se pokouší nachystat oběd. Lila a Uma, naše dvě dcery, na sebe ječí a přetahují se o knížku. Zahrada je zarostlá, je potřeba vysypat koše a do toho zvoní telefon. Není lehké říct: „Jen si vyrazím na delší běh. Za hodinku nebo tak nějak jsem zpátky.“ Takže i když se začnu pravidelně účastnit závodů, mé časy se nelepší. Svůj první půlmaraton uběhnu v devětadvaceti letech za 1 hodinu a 30 minut. O sedm let později mám na kontě tři další, pokaždé v přibližně stejném čase.

Neustále si říkám, že jednoho dne začnu skutečně poctivě trénovat a opravdu rychle běhat. Jen si nejsem jistý, co to přesně znamená. Maraton pod tři hodiny? Možná. Jenže roky plynou. Pokaždé, když v televizi vidím, jak nějaký sportovec nad pětatřicet let vyhraje velký závod, opakuju si, že mám ještě naději. Nejde o to, že bych chtěl dosáhnout něčeho konkrétního. Jen se nechci jednoho dne ohlédnout zpátky a litovat, že jsem si nedal pořádnou šanci zjistit, co bych se svým talentem mohl udělat.

KAPITOLA 2

Prodali jsme tedy dům
a uletěli z pochmurného anglického léta
jako hejno stěhovavých vlaštovek.

– GERALD DURRELL, *O mé rodině a jiné zvířeně*

Sedím a cestou na charitativní závod na 10 kilometrů v Devonu nedaleko našeho domova se dívám z okénka. Je větrné zářijové ráno a necítím se dobře. Kdybych o závodě nepsal do *Runner's World*, nejspíš bych neběžel. Rozhodnu se začít po startu pomalu a užívat si okolí. Hned se mi trochu uleví. Trať se vine kolem překrásného hradu Powderham a podél ústí řeky Exe. Bude určitě příjemné se při běhu pro změnu kochat krajinou. Zatímco parkujeme, nemám ani tušení, že se stane něco, co mě donutí znovu se zamyslet nad svým celkovým přístupem k běhání.

Jakmile se ocitnu na startu, jako bych zapomněl, že jsem nemocný, a instinktivně se proplétám dopředu. Neumím si představit, že bych běžel někde vzadu mezi rekreačními běžci, ať je mi, jak chce. Závodu se účastní skoro tisíc běžců, většina však jen pro zábavu a s cílem přispět na dobrou věc. Běh je vlastně jen záminka. Pro mnohé je důležitější, že tu hraje muzika, že si mohou udělat piknik na trávníku a dostat se ven mezi lidi.

Po závodě, když jsme všichni v cíli, mě přesto napadne, jestli to není úplně obráceně. Všichni chtějí mluvit jen a jen o běhu. Jaký jsi měl čas? Nedokázal jsem se rozhybat. Vyrázil jsem moc rychle. Lidé se celí rozzáří a vykládají ostatním, jak jsou unavení. Tváře mají rudé, svaly se jim chvějí a znovu se oblékají do teplákových souprav. Je skutečně možné, že záminka je to všechno kolem. Když se to nejdůležitější zahalí do hávu charitativní akce, do týmových triček a pikniků, mají lidé dobrou záminku jít běhat. Vlastně se houfují. Tisícovka běžců a skoro všichni

se po závodě cítí lépe. Je tedy možné, že hlavní zábava je právě běhání. Když po závodě posedáváme na trávníku, nějaká žena mi vysvětluje, že podle ní je běhání takové opíjení se pozpátku. Při pití se nejprve cítíte báječně, ale nakonec je vám špatně. Při běhání se nejprve cítíte špatně, ale pak, když doběhnete do cíle, je vám nádherně. Připadá mi to docela zajímavé. Není divu, že se nás tu houfuje tolik.

* * *

Jakmile zazní startovní výstřel, vyrážíme přes trávník. V první zatáčce jsem stále ještě na čele a za mnou se žene tisícovka běžců v zelených tričkách *Za výzkum rakoviny*. Ostrá zatáčka nás navádí na štěrkovou cestu mířící nahoru k hradu. Muž vedle mě se ptá, jaký mám osobní rekord. „Nevím,“ odpovídám. Před několika lety jsem deset kilometrů uběhl za 47 minut, ale vím jistě, že teď jsem rychlejší.

Proběhneme obloukem hradní brány a přes dvůr. Stojí tam mé dcery Lila a Uma s babičkou Bee, mou tchyní.

„Tady je,“ ukazuje jim do moře stejných triček. „Makej, Dhare,“ křikne. Dcery jen zírají, když probíhám kolem. Usměju se na ně, abych je uklidnil, aby věděly, že jsem to pořád já. Vzápětí další bránou opouštíme hrad a vybíháme do krajiny.

Trať klesá z nízkého kopečku a pokračuje podél řeky Exe. Na vodě se pohupují plachetnice. Pořád jsem blízko čela a rozhoduju se natáhnout nohy, abych využil příznivý vítr v zádech. Zdá se, že to nikoho jiného nenapadlo, takže mě pouštějí dopředu. Takřka vzápětí se objevuje značka na dvou kilometrech. Určitě ji postavili špatně. Tak daleko jsme přece ještě nedoběhli. Nebo ano? Ohlížím se. Jsem na čele s náskokem dobrých čtyřiceti metrů. Jestli vydržím, napadá mě, mohl bych se umístit v první desítce. V duchu už uvažuji, jak ten příběh podám. „Na třech kilometrech jsem byl pořád na čele.“

Značka tří kilometrů se objevuje a mizí mi za zády. Svůj příběh musím poupravit. „Po čtyřech kilometrech jsem byl stále v čele.“ Za chvíli je ze čtyř kilometrů pět.

Neustále čekám, až mě pohltí lavina běžců. Kde jsou? Co se to děje? Je zvláštní běžet takhle sám. Jako bych vůbec nezavodil, ale někde o samotě

trénoval. Jenže je jasné, že vzadu je tisícíhlavá neviditelná masa a žene se za mnou. Jako nějaký uprchlík se pokaždé, když mi nohy začnou umdlévat, donutím znovu vzpamatovat, vybíhám do kopců, sbíhám k travnatému břehu. Běžím spíš z jakéhosi instinktu přežití než z odhodlané touhy zvítězit.

Nakonec doběhnu do cíle s velkým náskokem přede všemi ostatními a v úžasném osobním rekordu 38 minut, 35 vteřin. Dcery se ke mně řítí a objímají mě. Reportér místních novin mi klade otázky. Připadám si, jako bych zvítězil na olympiádě.

Cestou domů sedím v autě babičky Bee a jako už mockrát od doby, kdy jsem odešel ze školy, přemýšlím, co by se stalo, kdybych pořádně trénoval. Kdybych Ciarana poslechl a rok pořádně trénoval. Ale jak to mám udělat?

Auto tlumeně vrčí, stěrače se míhají sem a tam, děvčata jsou za dopoledne unavená a tiše sedí vzadu, takže mohu začít zvažovat bláznivý plán. Před několika měsíci Mariettina sestra Jophie navrhla, abych přijel do Keni, kde žije, a běžel maraton v Lewě. Ten se proslavil jako jeden z nejtěžších maratonů na světě a jeho trať vede přírodní rezervací.

„Kolem řvou lvi,“ vysvětlovala, jako by na tom mělo být něco lákavého. „Ale vrtulníky z oblohy jistí, aby nepřišli moc blízko.“

Poslouchal jsem jen na půl ucha. Nebyl jsem připraven uběhnout maraton a kromě toho jsem si nemohl dovolit cestovat do Keni jen kvůli nějakému závodu. Takhle to v životě nefunguje. Že? Ale teď, v autě cestou po A379 zpátky do Exeteru, mi to najednou připadá jako výborný nápad.

Dlouhé roky jsem lidem vyprávěl příběh Annemari Sandellové. V roce 1995 tato talentovaná finská sportovkyně odcestovala do Keni. Šest týdnů trénovala ve Velké příkopové propadlině v rámci přípravy na mistrovství světa v přespolním běhu, které se uskutečnilo v anglickém Durhamu. Byl jsem u toho, když onoho deštivého odpoledne šestnáctiletá Sandellová utekla Keňankám i Etiopankám a zajistila si titul. Co se s ní tam v Keni stalo? Objevila tam něco, co z ní udělalo šampionku? Mohl bych to také najít?

Jednoduše řečeno, Keňané jsou nejlepší běžci na světě. Vezmeme-li v úvahu, že běh, především pak běh na dlouhých tratích, je nejuniverzálnějším, nejdostupnějším a nejvíce praktikovaným sportem na naší planetě, je skutečně zarážející, jak mu může dominovat jeden jediný

drobný kousek Afriky. V podstatě v každém elitním závodě na světě se během několika minut na čele objeví skupinka Keňanů.

Ještě zajímavější je, že naprostá většina keňských běžců pochází z etnických skupin Kalendžinů žijících v úseku Velké příkopové propadliny náležejícím této zemi. Odhady říkají, že Kalendžinů jsou přibližně čtyři miliony.

Tato fakta jsou s ohledem na jejich dominanci v běžeckém světě neuvěřitelná. Z dvaceti nejrychlejších maratonů, které kdy kdo na světě zaběhl, zvítězil v sedmnácti případech Keňan. (Ve zbývajících třech pak šlo o sportovce ze sousední Etiopie.)*

Za osmnáct let od mistrovství světa v atletice v roce 1991 v Tokiu do mistrovství světa v Berlíně v roce 2009 získali muži z Keni celkem devadesát tři medailí na mistrovstvích světa a na olympiádách v bězích na střední a dlouhé tratě. Dvaatřicet z nich bylo zlatých. Za totéž období, které zahrnuje deset mistrovství světa a pět olympiád, Britové nezískali ani jedinou medaili jakékoli barvy. Dokonce i všemocné Spojené státy se zmohly pouze na tři zlaté medaile, přičemž dvě z nich vyhrál v roce 2007 v Ósace muž, který se občanem USA stal až ve dvaceti letech a narodil se, vyrůstal a rozvíjel se jako sportovec v... Ano, uhodli jste. V Keni.**

Když jsem jako puberták kroužil kolem naší čtvrti v Northamptonu, představoval jsem si, že běhám po pláních Afriky. Líbilo se mi běhat za horkých dnů, kdy se nad silnicí chvěl vzduch, protože jsem věřil, že právě tak to vypadá v Keni. Vlastně jsem o tom neměl ani ponětí, jen jsem bláhově snil. Nicméně představa, že by se mé sny mohly stát skutečností, byla neodbytná. Nejenom zaběhnout si maraton v Lewě, ale i trénovat s Keňany. Objevit jejich tajemství, jako se to podařilo Annemari Sandellové. Nejprve jsem samozřejmě musel o svém nápadu přesvědčit Mariettu. Jestli tam vyrazím, chci, aby ona a děti jely se mnou.

S Mariettou jsem se poprvé setkal na univerzitě v Liverpoolu. Měla vlasy ostříhané nakrátko do chlapecké fazony, držela dietu sestávající

* V roce 2011 ve dvaceti nejrychlejších maratonech na světě zvítězili pouze Keňané.

** Na mistrovství světa v roce 2011 v Daegu vyhrál pro Brity první medaili na středních a dlouhých tratích v Somálsku narozený Mo Farah, když v běhu na 5000 m získal zlato a na 10 000 m stříbro. Ačkoli Keňané v žádném z těchto závodů medaili nevybojovali, šampionát pro ně skončil ziskem sedmnácti medailí, tedy nejvyšším počtem v historii.

pouze z rýže a obilí a líbilo se jí techno. Nikdy bych nehádal, že pochází z aristokratické rodiny z Devonshiru. Měla v sobě určitou samostatnost, která mě zaujala. Než jsem si s konečnou platností uvědomil, že jsem se do ní zamiloval, stali se z nás dobří přátelé. Navíc mě na to musel upozornit jeden kamarád.

„Myslím, že jsi do Marietty zamilovaný,“ řekl mi jednou večer v baru. „Cože?“ vyjekl jsem. „Blázníš?“ Ale měl pravdu.

Oznámit jí tuhle zprávu mi připadalo zvláštní, protože tou dobou jsme oba bydleli společně v jednom domě s dalšími třemi známými a jejím přítelem. Nejprve tomu nebyla příliš nakloněna, ale mě sžírala láska, teskně jsem zíral na okna smáčená deštěm a dlouho do noci jsem psával básně. Skoro měsíc jsem ji nemohl vyhnat z hlavy a myslel jsem na ni takřka neustále. A pak to najednou bylo pryč.

Ulevilo se mi, jako by ze mě spadlo těžké závaží. Tenkrát odpoledne jsem vešel do domu a uviděl ji stát v kuchyni. Všechno je v pořádku, chtěl jsem jí říct, jsem vyléčený. Jenže ke mně přiběhla a políbila mě. O osm let později se narodila naše nejstarší dcera Lila.

Od okamžiku, kdy se nám narodily děti, jsme s Mariettou toužili s nimi cestovat, nabídnout jim dobrodružství a otevřít jim oči, aby si uvědomily velikost světa. Když jsem Mariettu poznal, vrátila se právě z ročního cestování po Jižní Americe. Udělalo to na mě dojem, protože sám jsem ještě neopustil Britské ostrovy.

Poté co jsme se dali dohromady, jsme si oba vzali na univerzitě volno a společně odcestovali do Venezuely. Po několika letech jsme se tam znovu vrátili. Domnívali jsme se proto, že Jižní Amerika je naše oblíbené místo. Marietta vždy navrhovala, abychom tam vzali také děti. „Myslíš na dovolenou?“ zeptal jsem se. „Ne, na delší dobu. Na půl roku, na rok. Představ si, že by se naučily španělsky. Byla by to pro ně vynikající škola.“ A byl jsem to pokaždé já, kdo přicházel s výmluvami a kdo se bál opustit bezpečí své práce, našeho malého domu, našich rodin.

Proto jsem nevěřil, že by Mariettu vyhlídka na delší pobyt v zahraničí mohla vyvést z míry. A proč ne v Africe? Její bratr žije v Tanzanii. Její sestra v Keni. Svým způsobem jsme jim návštěvu stejně dlužili. Problém nejspíš nastane, až jí řeknu, že tam chci jet běhat.

Mariettu běhání nezajímalo. V našem posledním roce na univerzitě